

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA APLIKOVANÉ EKOLOGIE

KOVOVÉ ODPADY V SYSTÉMU HOSPODAŘENÍ S ODPADY OBCÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE: ING. TEREZA HNÁTKOVÁ, Ph.D.

BAKALANT: MICHALA BERANOVÁ

2017

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michala Babulová

Aplikovaná ekologie

Název práce

Kovové odpady v systému hospodaření s odpady obcí

Název anglicky

Metal wastes in the waste management systems of municipalities

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zjištění a vyhodnocení sběru kovových odpadů v rámci obecních systémů nakládání s komunálními odpady v okrese Vyškov.

Metodika

Bakalářská práce bude zpracována podle metodických pokynů pro zpracování BP na FŽP. Rešeršní část bude zaměřena na širší rámec problematiky v ČR a Jihomoravském kraji (vycházet z právní úpravy odpadového hospodářství a jejího vývoje v posledních letech a ze zpracovaných Plánů odpadového hospodářství a souvislosti kriminality spojené s výkupem kovových odpadů). Ke zjištění současného stavu

a přístupu obcí k povinnosti zajistit místa pro oddělený sběr kovových odpadů, bude provedeno vlastní dotazníkové šetření. Bude se vycházet z vlastního průzkumu a z konzultací s příslušnými úřady. Pozornost bude rovněž věnována širším souvislostem odpadového hospodářství v okrese Vyškov a jeho širším okolí. Vyhodnocení bude provedeno graficky a pomocí statistických metod.

Doporučený rozsah práce

min. 30 str

Klíčová slova

okres Vyškov, komunální odpad, kovové odpady, nádobový sběr, pytlový sběr, sběrný dvůr

Doporučené zdroje informací

Benešová L., Černík B., Doležalová M., Havránková V., Kotoulová Z., Marešová K., Slavík J., 2011: Komunální a podobné odpady, Kleinwächter, Frýdek-Místek
Plán odpadového hospodářství ČR, MŽP 2014
Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje, 2015
Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady v platném znění
Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech v platném znění

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Tereza Hnátková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra aplikované ekologie

Elektronicky schváleno dne 23. 4. 2018

prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 4. 2018

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 23. 04. 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, pod vedením RNDr. Vlastimily Mikulové a Ing. Terezy Hnátkové, Ph.D. Veškeré použité podklady, ze kterých jsem čerpala informace, jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů a citovány v textu podle normy ČSN ISO 690.

V Praze dne 18. 4. 2018

Michala Beranová

Poděkování

Děkuji RNDr. Vlastimile Mikulové a Ing. Tereze Hnátkové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá dopadem povinnosti zajistit místa pro shromažďování kovových odpadů, která byla obcím stanovena novelizací zákona o odpadech od 1. ledna 2015 a která kromě jiných ustanovení ukládala povinnosti pro nakládání s biologicky rozložitelným komunálním odpadem a povinnosti pro sběrný druhotných surovin. Dále se zabývá tím, jak se s touto novelou v prvním roce účinnosti povinností dle zákona vypořádaly oslovené obce v okrese Vyškov, což jsem zjišťovala dotazníkovým šetřením na městech a obcích okresu Vyškov.

Klíčová slova:

odpad, odpadové hospodářství, kovové odpady, novela zákona o odpadech

Abstract:

This bachelor thesis deals with the implications of the obligation to provide sites for the collection of metallic waste, which was introduced by the municipalities through an amendment of the Waste Act from 1 January 2015 and which imposes obligations on the treatment of biodegradable municipal waste and enterprise for collection of recycled raw materials. It is also about how the affected municipalities in the Vyškov district were able to handle this change in their first year of operation, as I questioned in questionnaires in Vyškov-s district municipalities.

Key words:

waste, waste management, metallic waste, amendment of the Waste Act

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíle práce.....	10
3	Vymezení základních pojmů.....	10
3.1	Pojem odpad.....	11
3.2	Pojem komunální odpad.....	11
3.3	Pojem Kategorie odpadu.....	12
3.4	Kovový odpad v Katalogu odpadů:.....	13
3.5	Obecně závazná vyhláška obce.....	13
3.6	Plán odpadového hospodářství.....	13
3.7	Směrnice EU.....	14
4	Postup zpracování bakalářské práce.....	14
5	Výběr ze základních předpisů.....	15
5.1	Zákon o odpadech a změně některých dalších zákonů.....	16
5.2	Aktuální vyhlášky k zákonu o odpadech.....	16
5.2.1	321/2014 Sb., Vyhláška o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů.....	17
5.3	Novela zákona 229/2014 Sb. k povinnostem obcí a výkupu druhotných surovin.....	18
5.4	Směrnice Evropského parlamentu a Rady(ES) č. 98/2008.....	19
5.5	Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů.....	20
6	Strategie, politiky a plány.....	20
6.1	Koncept oběhového hospodářství.....	21
6.2	Politika druhotných surovin ČR, MPO, červenec 2014.....	21
6.3	Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024.....	22
6.4	Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025.....	23
7	Kriminalita spojená s výkupem kovových odpadů.....	23
7.1	Usnesení vlády č.611/2015.....	23
7.2	Vyhodnocení Usnesení vlády č.611/2015.....	25
7.3	27 opatření.....	25
8	Charakteristika okresu Vyškov.....	30
8.1	Obecná charakteristika zájmového území.....	30
8.2	Obce a odpad.....	33

9	Dotazníkové šetření a zjištěné výsledky	34
10	Diskuze.....	42
11	Závěr	43
	Seznam použitých zdrojů	44
	Seznam obrázků	46
	Seznam tabulek.....	46
	Přílohy.....	46

1 Úvod

Postupem času se stalo zřejmým, že pokud chceme v budoucnu prosperovat, musíme lépe poznat minulost. Musíme se ohlédnout zpět, napravit co můžeme a dosavadní chyby neopakovat. Jednou z nich je i zacházení s odpadem, který je konečně považován ne za odpad, tak jak ho chápeme v obecném jazyce, ale z většiny za surovinu, se kterou se také tak má zacházet. Nejenom stát, či podnikatelská sféra, ale už i jednotlivci v současné generaci cítí větší zodpovědnost za to, jak zacházíme s produkty ze všech možných odvětví. Ať už je to obal či potravina, staré vysloužilé auto nebo oblečení. Mění se i způsob nakupování základního spotřebního zboží a hygieny, otevírají se takzvané bezobalové prodejny, které naplňují nejdůležitější předpoklad udržitelného rozvoje a to je předcházení vzniku odpadu.

Jako téma této práce jsem si zvolila kovové odpady a povinnost zajistit jejich shromažďování, která byla dána obcím novelizací zákona o odpadech, účinné k 1. 1. 2015. V první části vymezím stručně a v širších souvislostech pojem odpad a jeho kategorizaci. Více se pak zaměřím na legislativu, politiky, plány a strategie a další dokumenty, které uvádějí širší souvislosti problematiky kovových odpadů, včetně otázek kriminality, která doposud výkup kovových odpadů ve sběrnách provázela. V další části to bude charakteristika okresu Vyškov, především z pohledu odpadového hospodářství a dotazníku, který jsem zaslala na jednotlivé obce v tomto okrese.

Téma odpady jsem si vybrala, jelikož patří k oboru, který studuji a kovové odpady proto, že se v době zadání bakalářské práce jednalo o aktuální změnu ve způsobu zacházení s kovovým odpadem, která přímo reaguje na problematiku výkupu a krádeží kovu. Okres Vyškov byl zvolen po konzultaci s vedoucí práce a s ohledem na rozsah práce. Velikost jednoho okresu lépe odpovídá i možnostem přímého oslovení, lze se v něm snadněji orientovat a chápat/interpretovat sdělované informace. Také se zde nachází mé trvalé bydliště a mám tedy přímý vztah k tomuto regionu.

2 Cíle práce

Cílem této práce je zjistit, jakým způsobem obce v okrese Vyškov zareagovali na tuto novelizaci a povinnosti, které z ní vyplývají. Jak obecně zacházejí s odpadem, jak tato povinnost na obce dopadla a jestli vůbec tato změna přinesla hmatatelné výsledky i v problematice kriminality spojené s kovovým odpadem. Indikátorem úspěšnosti by bylo, kdyby se podařilo potvrdit/vyvrátit představu, že měla dopad do změn rozsahu kriminality související s kovovými odpady.

3 Vymezení základních pojmů

Vymezení obsahu základních pojmů není pouze povinnost odborného textu nebo bakalářské práce, je základním předpokladem smysluplné komunikace mezi orgány státní a veřejné správy (v odpadovém hospodářství) a komunikace mezi těmito orgány a občany.

Dále použité pojmy jsou definovány takto:

3.1 Pojem odpad

§ 3 zákona č.185/2001 Sb., o odpadech a změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o odpadech"), definuje pojem odpad takto:

(1) Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.

(2) Ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc, k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc osoba sama.

(3) Pokud vlastník v řízení o odstranění pochybností podle odstavce 8 neprokáže opak, úmysl zbavit se movité věci se předpokládá, pokud její původní účelové určení zaniklo.

(4) Osoba má povinnost zbavit se movité věci, jestliže ji nepoužívá k původnímu účelu a věc ohrožuje životní prostředí nebo byla vyřazena na základě zvláštního právního předpisu.

(5) Movitá věc, která vznikla při výrobě, jejímž prvotním cílem není výroba nebo získání této věci, se nestává odpadem, ale je vedlejším produktem, pokud

a) vzniká jako nedílná součást výroby,

b) její další využití je zajištěno,

c) její další využití je možné bez dalšího zpracování způsobem jiným, než je běžná výrobní praxe, a

d) její další využití je v souladu se zvláštními právními předpisy a nepovede k nepříznivým účinkům na životní prostředí nebo lidské zdraví.

(6) Některé druhy odpadu přestávají být odpadem, jestliže poté, co byl odpad předmětem některého ze způsobů využití, splňuje tyto podmínky:

a) věc se běžně využívá ke konkrétním účelům,

b) pro věc existuje trh nebo poptávka,

c) věc splňuje technické požadavky pro konkrétní účely stanovené zvláštními právními předpisy nebo normami použitelnými na výrobky,

d) využití věci je v souladu se zvláštními právními předpisy a nepovede k nepříznivým dopadům na životní prostředí nebo lidské zdraví a

e) věc splňuje další kritéria, pokud jsou pro určitý typ odpadu stanovena přímo použitelným předpisem Evropské unie

3.2 Pojem komunální odpad

§ 4 zákona o odpadech definuje pojem komunální odpad takto:

a) komunálním odpadem – veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání,

b) odpadem podobným komunálnímu odpadu – veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů.

3.3 Pojem Kategorie odpadu

Kategorie odpadu se určuje dle vyhlášky č. 93/2016 Sb., o Katalogu odpadů (dále jen „Katalog odpadů“), který na základě zmocnění v zákoně vydalo Ministerstvo životního prostředí (dále MŽP). *Původci odpadu a osoby oprávněné k nakládání s ním musí každý odpad zařadit do příslušné kategorie.* Tabulka základních dvaceti skupin typu odpadů je dělí až na šestimístné kódové označení, které bylo zavedeno z důvodu jednodušší evidence a správy výpočetní technikou. První dvojčíslí udává skupinu odpadu, další podskupinu a poslední dvě čísla druh odpadu.

Dle Katalogu odpadů jsou jednotlivé kategorie děleny takto:

- 01 Odpady z geologického průzkumu, těžby, úpravy a dalšího fyzikálního a chemického zpracování nerostů a kamene
- 02 Odpady z prvovýroby v zemědělství, zahradnictví, myslivosti, rybářství, lesnictví a z výroby a zpracování potravin
- 03 Odpady ze zpracování dřeva a výroby desek, nábytku, celulózy, papíru a lepenky
- 04 Odpady z kožedělného, kožešnického a textilního průmyslu
- 05 Odpady ze zpracování ropy, čištění zemního plynu a z pyrolytického zpracování uhlí
- 06 Odpady z anorganických chemických procesů
- 07 Odpady z organických chemických procesů
- 08 Odpady z výroby, zpracování, distribuce a používání nátěrových hmot (barev, laků a smaltů), lepidel, těsnicích materiálů a tiskařských barev
- 09 Odpady z fotografického průmyslu
- 10 Odpady z tepelných procesů
- 11 Odpady z chemických povrchových úprav, z povrchových úprav kovů a jiných materiálů a z hydrometalurgie neželezných kovů
- 12 Odpady z tváření a z fyzikální a mechanické úpravy povrchu kovů a plastů
- 13 Odpady olejů a odpady kapalných paliv (kromě jedlých olejů a odpadů uvedených ve skupinách 05 a 12)

- 14 *Odpady organických rozpouštědel, chladiv a hnacích médií (kromě odpadů uvedených ve skupinách 07 a 08)*
- 15 *Odpadní obaly, absorpční činidla, čisticí tkaniny, filtrační materiály a ochranné oděvy jinak neurčené*
- 16 *Odpady v tomto katalogu jinak neurčené*
- 17 *Stavební a demoliční odpady (včetně vytěžené zeminy z kontaminovaných míst)*
- 18 *Odpady ze zdravotní nebo veterinární péče a /nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadů ze stravovacích zařízení, které bezprostředně nesouvisejí se zdravotní péčí)*
- 19 *Odpady ze zařízení na zpracování (využívání a odstraňování) odpadu, z čistíren odpadních vod pro čištění těchto vod mimo místo jejich vzniku a z výroby vody pro spotřebu lidí a vody pro průmyslové účely*
- 20 *Komunální odpady (odpady z domácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady a odpady z úřadů) včetně složek z odděleného sběru*

3.4 Kovový odpad v Katalogu odpadů:

Kovový odpad, na který se zaměřuje tato práce, spadá dle Katalogu odpadů do skupiny komunálních odpadů 20 01 40. Dle toho, jak vzniká, jej dělíme na drobný kovový odpad z běžného provozu domácností a kovový odpad vzniklý při rekonstrukcích či výměnách vybavení domácností a to včetně objemných odpadů (Vyhláška č. 93/2016 Sb., o Katalogu odpadů, www.mzp/legislativa.cz).

Pro úplnost je potřeba poznamenat, že v textu práce (zejména u Plánů odpadového hospodářství) se dotknou i dalších skupin odpadů, respektive odpadových toků, kde se v podstatné části kovy rovněž vyskytují (autovrak apod.), ale jejich nakládání jde mimo systém stanovený obecně závaznou vyhláškou obce.

3.5 Obecně závazná vyhláška obce

Jedná se o právní předpis upravující právní vztahy v mezích samostatné působnosti obce, která touto vyhláškou ukládá povinnosti právníkům a fyzickým osobám v souladu se zákonem, a to podle zákona o obcích (článek 103, odstavec 3 Ústavy a § 7 a §10 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích).

3.6 Plán odpadového hospodářství

Dle Zákona o odpadech č.185/2001 Sb., části sedmé, je Plán odpadového hospodářství (dále jen „POH“), vytvářen jak pro celou Českou republiku, tak v návaznosti na celorepublikový také pro jednotlivé kraje. Jako původci odpadu vytváří POH také obce. Povinnost vytvořit ho pro území ČR je stanoveno Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpadech a závazná část je schválena vládou v nařízení vlády č. 352/20014 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024. Jedná se o jeden z nástrojů a klíčových dokumentů pro realizaci dlouhodobé strategie nakládání s odpady a ochrany lidského zdraví a životního prostředí. Je v něm například definovaná pyramida nakládání s odpady,

jejíž základnu, tedy hlavní a nejdůležitější prvek, tvoří předcházení vzniku odpadu a minimalizace nezbytně vznikajícího, dále pak opětovné využití, recyklace, energetické využití a nakonec odstranění. Pro ČR a kraje se vytváří plán na deset let, obce pak na dobu pěti let. Obsahují část analytickou, závaznou a směrnou.

3.7 Směrnice EU

Jedná se o normativní právní akt orgánů EU. Určuje cíl a základní rámce a ukládá členským zemím, aby tyto rámce a principy uplatnili ve své vlastní legislativě. Směrnice vždy stanovuje termín, do kdy musí členské státy principy směrnice ve své legislativě uplatnit (Smlouva o fungování Evropské unie, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/>).

4 Postup zpracování bakalářské práce

Z hlediska postupů a témat se práce člení na dvě části. V první se zabývám stručným přehledem legislativy, pojmů a obecným uvedením do problematiky kovových odpadů z kategorie komunální odpad. V druhé části se pak přímo zabývám dotazníkem, který byl zaslán obcím v okrese Vyškov a výsledky, které přinesl. Je v práci uveden jako příloha. Jednotlivým otázkám a výsledkům se budu věnovat v kapitole Výsledky práce.

Teoretická část práce se zakládala na obecných znalostech získaných během studia a na studiu řady zdrojů a to hlavně zákona o odpadech, vyhlášky 321/2014 aktuální k tomuto zákonu, jeho novelizace, zákon č.477/2001 Sb., o obalech a změně některých zákonů, vyhlášky 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů a také Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 o odpadech a zrušení některých směrnic. Dalším zdrojem byly POH České republiky a také POH Jihomoravského kraje, kam spadá okres, na který jsem se zaměřila. Koncept oběhového hospodářství Evropské Unie, příručka realizace systémů odděleného shromažďování komunálních kovových odpadů v obcích, Politika druhotných surovin (MPO) a informace ohledně kriminality spojené s výkupem kovových odpadů, které předkládalo MŽP vládě ČR.

V druhé, analytické části bakalářské práce se zabývám zpracováním dotazníku, jeho výsledky a vyvozením vlastních závěrů na základě získaných odpovědí a jejich posouzení s výše uvedenými právními rámci. K výslednému znění a formulaci otázek jsem dospěla postupně konzultací především s vedoucí bakalářské práce.

Dotazník byl koncipován do 16 otázek s možností zatrhnout více odpovědí. Počet byl záměrně limitován, aby neodradil potenciální respondenty. Z internetových stránek jednotlivých obcí okresu Vyškov jsem si vytvořila tabulku s emailovými kontakty a následně rozeslala se žádostí o vyplnění. Ve většině obcí v okrese Vyškov nemají na obecních úřadech odborné pracovníky a agendu zajišťuje starosta/ka nebo některý z radních. Email s textem žádostí o vyplnění dotazníku je zde v příloze, společně s kompletním dotazníkem (otázky a možné odpovědi). Jednotlivé obce jsem oslovila dne 26. 2. 2017. Ještě v dubnu a pak červnu tohoto roku jsem požádala obce, které dosud neodpověděly o zpracování tohoto dotazníku, ale již jsem nové respondenty nezískala.

Tato forma byla zvolena, abych efektivně a co nejjednodušeji zjistila stávající situaci ohledně nakládání s odpadem v okrese Vyškov. K jeho vytvoření jsem použila veřejně dostupnou online formu v podobě formulářů od firmy Google <https://docs.google.com/forms/u/0/>. Díky tomu se jednalo o časově nenáročný sběr informací.

Otázky jsou rozděleny na dvě části. První část otázek je koncipována jako obecný pohled na nakládání s odpadem v dané obci a to jakým způsobem je zajišťováno soustředování složek komunálního odpadu, soustředování jeho tříděných složek, nebezpečných složek a komodit, které podléhají zpětnému odběru. Dále jakým způsobem je v obecně platné vyhlášce obce stanoveno prokazování zaplacení poplatku, jak prokazuje občan na sběrném dvoře své právo odložit odpad.

V druhé části jsou pak otázky přímo zaměřeny na kovový odpad. V rámci této práce jsem se zajímala o to, jak jsou zajištěna místa pro oddělené soustředování kovů, jakým způsobem dochází ke sběru, jestli je tento způsob využíván i pro kovový odpad živnostenského původu. Dále mě zajímalo, kdy se o této povinnosti obce dozvěděly, jakým způsobem o této změně s nakládáním s odpady informují občany. Jestli obci přibyly výdaje spojené s aplikováním této novely, nebo naopak plynou z této povinnosti obci nějaké nezanedbatelné příjmy. Zda-li v obci proběhla kontrola ze strany České inspekce životního prostředí (dále jen „ČIŽP“), Obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) nebo Krajského úřadu (dále jen „KÚ“). Poslední dvě otázky se pak zabývají osobní zkušeností obce s krádežemi kovů a jejich ohodnocením zavedení této povinnosti.

Otázky byly formulovány tak, aby respondent mohl odpovídat jednoduše a ze své přímé zkušenosti, bez složitého probírání podkladů a v neposlední řadě tak, abych mohla činit závěry směřující k cíli práce (viz kapitola 2).

Výsledek dotazníkové akce se dá hodnotit jako úspěšný a získané odpovědi jako reprezentativní pro okres Vyškov. Pokud budu pohlížet na okres Vyškov se svými 91 tisíci obyvatel jako na celek, na dotazník odpovědělo více jak 45% dotazovaných, tedy 29 obcí. Z odpovědí tak lze formulovat závěry, které lze označit jako objektivizované.

5 Výběr ze základních předpisů

Kapitola se zabývá přehledem legislativy, která se přímo týká mé práce. Samotný zákon o odpadech, jeho novelizace. Dále pak směrnice EU a několik vyhlášek spjatých s problematikou odpadového hospodářství, iniciativa obcí a jejich reakce na novelizaci.

V České republice vznikl první skutečný moderní zákon o odpadech v roce 1991, do té doby nakládání s odpady upravovaly roztržštěné právní normy poplatné tehdejšímu chápání celé problematiky. Sbíraly se druhotné suroviny a komunální odpad tvořil hlavně popel z lokálních topenišť. Jednalo se o zákon 238/1991 Sb., o odpadech, vyhlášku č.69/1991 Sb., Katalog odpadů a také nařízení vlády o evidenci odpadů

a zákon o poplatcích za ukládání odpadů. V roce 1997 byl vyhlášen druhý zákon o odpadech č. 128/1997

5.1 Zákon o odpadech a změně některých dalších zákonů

Je jedním ze dvou aktuálně platných a důležitých zákonů týkajících se odpadů a nakládání s nimi. Zde je komplexně a úplně v zákoně upravena role obcí a jejich odpovědnost a způsobilost v nakládání s komunálním odpadem. Podle tohoto zákona: Provozovatel nebo oprávněná osoba pro nakládání s odpady má povinnost zejména zařazovat odpady podle druhů a kategorií, zajistit přednostní využití odpadů, sebrané nebo vykoupené odpady převádět do vlastnictví pouze osobě oprávněné k jejich převzetí, ověřovat nebezpečné vlastnosti odpadů a soustřeďovat je utříděně podle jednotlivých druhů a kategorií. Také má povinnost identifikovat osoby, od kterých má v úmyslu odpady odebrat nebo vykoupit odpady a případnou peněžní úplatu provést pouze a jenom poukázáním na bankovní účet.

5.2 Aktuální vyhlášky k zákonu o odpadech

Níže uvádím všechny aktuálně platné vyhlášky k zákonu o odpadech (Seznam vyhlášek k zákonu o odpadech, www.mzp/legislativa.cz).

- 93/2016 Sb., Vyhláška o Katalogu odpadů
- 94/2016 Sb., Vyhláška o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů
- 116/2002 Sb., Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu o způsobu označování vratných zálohovaných obalů
- 170/2010 Sb., Vyhláška o bateriích a akumulátorech a o změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů“
- 237/2002 Sb., Vyhláška Ministerstva životního prostředí o podrobnostech způsobu provedení zpětného odběru některých výrobků
- 248/2015 Sb., Vyhláška o podrobnostech provádění zpětného odběru pneumatik
- 294/2005 Sb., Vyhláška o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady
- 321/2014 Sb., Vyhláška o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustřeďování složek komunálních odpadů
- 341/2008 Sb., Vyhláška o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady a o změně vyhlášky č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady (vyhláška o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady)

- 352/2008 Sb., Vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady z autovraků, vybraných autovraků, o způsobu vedení jejich evidence a evidence odpadů vznikajících v zařízeních ke sběru a zpracování autovraků a o informačním systému sledování toků vybraných autovraků (o podrobnostech nakládání s autovraky)
- 352/2005 Sb., Vyhláška o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady a o bližších podmínkách financování nakládání s nimi (vyhláška o nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady)
- 374/2008 Sb., Vyhláška o přepravě odpadů a o změně vyhlášky č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů), ve znění pozdějších předpisů
- 383/2001 Sb., Vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady
- 384/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva životního prostředí o nakládání s polychlorovanými bifenyly, polychlorovanými terfenyly, monometyltetrachlorodifenylmetanem, monometyldichlordifenylmetanem, monometyldibromdifenylmetanem a veškerými směsmi obsahujícími kteroukoliv z těchto látek v koncentraci větší než 60 mg/kg (o nakládání s PCB)
- 437/2016 Sb., Vyhláška o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady a změně vyhlášky č. 341/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady a o změně vyhlášky č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady (vyhláška o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady)
- 641/2004 Sb., Vyhláška MŽP o rozsahu a způsobu vedení evidence obalů a ohlašování údajů z této evidence

5.2.1 321/2014 Sb., Vyhláška o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů

Vyhláška je uváděna samostatně, protože byla vydána na základě zmocnění z novely zákona o odpadech, která byla bezprostředním impulsem pro téma mojí bakalářské práce.

Hovoří o způsobech, jakým obce mohou provádět oddělené soustředování složek komunálních odpadů (sběrný dvůr, sběrná nádoba, pytlový způsob, kombinací atd.), také o jejich povinnosti zajistit celoročně místa pro oddělené soustředování papíru, plastů, skla a kovů.

5.3 Novela zákona 229/2014 Sb. k povinnostem obcí a výkupen druhotných surovin

Zákon, kterým se mění zákon o odpadech s účinností od 1. 1. 2015. jedná se celkem o 37. novelu zákona a o odpadech. Touto novelou se v reakci na směrnici (ES) č. 98/2008 dostala mezi povinnosti obce povinnost zajistit místa pro oddělené soustřeďování složek komunálního odpadu, minimálně nebezpečných odpadů, papíru, plastů, skla, kovů a biologicky rozložitelných odpadů.

Širší pozadí důvodů, proč se problematikou kovových odpadů nezabývám pouze já v bakalářské práci, dobře ilustruje geneze legislativního procesu a vzniku této novely.

Historie novely 229/2014 Sb.

Senát v 9. funkčním období (rok 2013) předložil senátní návrh zákona senátorů Jaroslava Zemana, Jaroslava Doubravy, Pavla Lebedy, Marty Bayerové, Miroslava Krejčí a Aleny Dernerové, kterým se mění zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tisk 196).

Podle důvodové zprávy (je celá na druhé straně) se navrhovalo stanovit taková pravidla pro výkup kovových odpadů, aby se zamezilo trestné činnosti, která je doposud s touto činností spojena. V návrhu se navrhovalo právo obce vydat obecně závaznou vyhlášku, která určí místo a čas, kde a kdy lze v obci zařízení ke sběru nebo výkupu odpadů provozovat nebo tuto činnost plně zakázat.

Návrh novely zákona neobsahoval povinnosti obce zajistit místo pro oddělené soustřeďování kovů a dalších složek komunálního odpadu, jak se posléze v přijaté novele objevuje.

Poslanecká sněmovna po souhlasném vyjádření vlády ze dne 29. dubna 2014 začala senátní návrh projednávat jako tisk 153. Výbor pro životní prostředí Sněmovny na svém jednání dne 19. června 2014 schválil pozměňovací návrhy, jehož součástí bylo i doplnění povinnosti obce zajistit místo pro oddělené soustřeďování kovů do § 17, odst. (3).

Poslanecká sněmovna návrh zákona schválila dne 23. července 2014 a postoupila ho Senátu. Ten ho Sněmovně s pozměňovacími návrhy vrátil dne 28. srpna 2014. Ta setrvala na svém původním návrhu na jednání 23. září 2014. Prezident republiky zákon podepsal 9. října 2014. Ve sbírce zákonů vyšel jako zákon č. 229/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Povinnost pro obce vstoupila v účinnost 1. ledna 2015.

V prosinci 2014 Ministerstvo na základě novely zákona vydalo vyhlášku č. 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustřeďování složek komunálního odpadu.

Dá se konstatovat, že povinnost obce, které tvoří hlavní téma mé práce je v podstatě vedlejším výstupem legislativního procesu, který měl poněkud jiné impulsy a jiné cíle. Otázkou tedy je, zda doplnění povinnosti obce zajistit místo pro oddělené

soustředování kovů do zákona o odpadech může a nebo již přispělo k řešení problémů s kriminalitou při dosavadní praxi výkupu kovových odpadů (blíže viz kapitola č. 7).

V rámci kapitoly 5 je v této souvislosti třeba uvést ještě jednu novelizaci zákona o odpadech, která upravila povinnosti výkupen odpadů především při výkupu kovových odpadů, zákon č. 223/2015 Sb., kterým se mění zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 169/2013 Sb., kterým se mění zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. V něm v části první, ve článku I se kromě jiného stanoví:

23. V § 18 odst. 5 se slovo „nesmí“ nahrazuje slovem „může“ a slova „v hotovosti“ se nahrazují slovy „pouze převodem peněžních prostředků prostřednictvím poskytovatele platebních služeb nebo provozovatele poštovních služeb formou poštovního poukazu“.

24. V § 18 odstavec 11 zní:

„(11) Ministerstvo stanoví vyhláškou seznam odpadů, u nichž je oprávněná osoba povinna při jejich odběru nebo výkupu vést evidenci osob, od kterých odpad odebrala nebo vykoupila, seznam odpadů, které nesmí oprávněná osoba vykupovat od fyzických osob, a seznam odpadů, za které může oprávněná osoba poskytovat úplatu pouze způsobem uvedeným v odstavci 5.“

Tato ustanovení v podstatě zakazují proplácet cenu za odebrané kovové odpady hotově a anonymně.

5.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady(ES) č. 98/2008

Tato směrnice zavádí cíle pro opětovné využití odpadů stanovené do roku 2020 a ukládá povinnost členským státům EU vypracovat závazné programy pro předcházení vzniku odpadu. Zavádí také povinný pětibodový postup v zacházení s odpady a to předcházení vzniku odpadů nebo snížení množství odpadů, příprava k opětovnému použití, využít odpad jako materiál, jako zdroj energie a pokud není jiná možnost, jeho odstranění. Zde se také poprvé objevuje kovový odpad jako komodita pro tříděný sběr, a to v článku 11. Opětovné použití a recyklace.

Směrnice Evropského parlamentu a rady(ES) č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic“ přímo říká :„Členské státy přijmou vhodná opatření na podporu opětovného použití výrobků a činností úpravy za účelem opětovného použití, zejména tvorbou a podporou sítí pro opravy a opětovné použití, využíváním ekonomických nástrojů, kritérií pro veřejné zakázky, množstevních cílů nebo jiných opatření.

Členské státy přijmou opatření na podporu vysoce kvalitní recyklace a schválí za tímto účelem systémy tříděného sběru, pokud je to proveditelné z hlediska technického,

hospodářského a z hlediska životního prostředí a je-li to nutné pro zaručení nezbytných norem kvality pro příslušná odvětví zabývající se recyklací. S výhradou čl. 10 odst. 2 bude do roku 2015 stanoven tříděný sběr přinejmenším pro odpady z: papíru, kovu, plastu a skla“.

Reakce obcí

Stojí za zaznamenání, že Svaz měst a obcí vložil svou představu, jak dosáhnout toho, aby obce naplnily požadavky směrnice včetně požadavků směrem ke kovovým odpadům do své Strategie rozvoje nakládání s odpady do strategie rozvoje nakládání s odpady již v srpnu 2008.

Vedle toho Institut pro udržitelný rozvoj měst a obcí (IURMO, o.p.s.) vydal materiál k problematice realizace systémů sběru komunálních kovových odpadů v obcích - PRUKA (Institut pro udržitelný rozvoj měst a obcí (IURMO, o.p.s.), 2015: Příručka Realizace systémů odděleného soustředování komunálních kovových odpadů v obcích. online: www.institut-urmo.cz/cz/, cit. 10. 12. 2018).

Ta vyšla v roce 2015 za podpory Nadačního fondu SMOČR. Má dát obcím stručný přehled o možnostech soustředování a sběru kovového odpadu tak, aby usnadnila jejich rozhodování a předešlo se neefektivním postupům, které obce zbytečně zatíží.

Příručka se věnuje nejdříve stručně charakteristice kovového odpadu, dále jednotlivým možnostem odděleného sběru s jejich výhodami a nevýhodami. Dále pak doporučením pro rozhodování jako je například stanovení, pro koho je daný systém sběru určen a pro jaký typ kovových odpadů, nebo jaké faktory zohlednit při samotném výběru. Vhodnost doporučení je stanoveno podle velikosti obcí.

Na konci příručky je i typový vzor smlouvy pro služby sběrného dvora.

5.5 Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů

Jedná se o druhý nejdůležitější zákon vztahující se k nakládání s odpady a předcházení jejich vzniku, který se však významně nedotýká tématu BP a uvádím ho zde pouze pro úplnost. V podmínkách ČR má ke kovovým odpadům v rámci komunálního odpadu vazbu pouze ve formě plechovek od nápojů. Oproti jiným zemím je vznik tohoto typu odpadu u nás, s ohledem ke spotřebitelským zvyklostem, v malém množství. Některé firmy, například SAKO Brno, a.s., umožňují třídění plechovek do žlutých kontejnerů na plast.

6 Strategie, politiky a plány

V této kapitole se zaměřím na nelegislativní předpisy, plány a politiky, ke kterým se Česká republika zavázala.

6.1 Koncept oběhového hospodářství

Nový akční plán Komise pro oběhové hospodářství. Evropská komise a Generální ředitelství ŽP se v roce 2015 zaměřuje na koncept oběhového hospodářství, na konci téhož roku (2. prosince) vydává dokument „Uzavření cyklu - Akční plán EU pro oběhové hospodářství“. V tomto sdělení se rozšiřuje problematika snižování množství odpadu o strategii k jeho znovu zapojení do výrobního cyklu. Jsou toho názoru, že zavedení takového konceptu by mělo vytvořit nové pracovní příležitosti, zvýšit konkurenceschopnost EU na základě zmenšení závislosti v dodávání surovin ze států mimo EU. Dle komise je nutné přepracovat design nových výrobků, přepracovat stávající a zavést další způsoby pro recyklaci. Důležité je také spojit agendu jednotlivých ministerstev, aby nedocházelo k rozdrobení jednotlivých fází cyklu výrobku na jednotlivá ministerstva, kdy pak řešení problémů na sebe nenavazuje (*Evropská komise, 2015: Akční plán EU pro oběhové hospodářství*, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-6204_cs.htm).

Ve sdělení je také důležitá pasáž přímo odkazující na další opatření, o kterých hovoří kapitola 7. Kriminalita spojená s výkupem kovového odpadu:

Pokud však doposud opatření nejsou dostatečná a vzrůstající ceny kovu jsou pro některé fyzické osoby silnějším motivem než respektování zákona, měla by být dosud platná opatření zpřísněna, a to zejména na straně odbytu odcizených kovových věcí či demontovaných kovových součástí. Zde je možné zvolit některý nebo oba z níže uvedených přístupů:

- *zpřísnění evidenčních povinností ze strany provozovatelů sběren / výkupu kovových odpadů,*
- *regulace odbytu kovových odpadů obecně závaznou vyhláškou obce*

6.2 Politika druhotných surovin ČR, MPO, červenec 2014

Ministerstvo průmyslu a obchodu je ministerstvo, které je zodpovědné za surovinovou politiku státu, a tedy logicky i za druhotné suroviny. Přirozeně zastává názor, že druhotné suroviny nejsou odpad a režim zákona o odpadech příliš omezuje podnikání s nimi. MPO zpracováním nové Surovinové politiky České republiky reaguje na hospodářský vývoj v Evropě i ve světě a též na zveřejnění evropské surovinové strategie Raw Materials Initiative a základního strategického dokumentu EU Evropa 2020 - Evropa účinněji využívající zdroje. V této souvislosti je do Surovinové politiky ČR nově zařazena samostatná část – Politika druhotných surovin ČR, věnovaná druhotným zdrojům, kterými jsou materiálově a energeticky využitelné druhotné suroviny přinášející významné materiálové a energetické úspory pro hospodářství ČR (MPO, 2014: Surovinová politika ČR - Politika druhotných surovin ČR, www.mpo.cz).

V tomto materiálu má na mou práci přímou vazbu pasáž:

„V současné době působí v ČR na trhu druhotných surovin cca 1500 subjektů (s 1 - 600 pracovníky). Z uvedeného počtu subjektů představuje zhruba 30 firem rozhodující podíl na trhu. Celkově je v oboru cca 400 společností (akciových společností, veřejně prospěšných společností, komanditních společností a společností s ručením

omezeným) a cca 1 100 soukromých podnikatelů (z nichž je cca 1 000 subjektů s počtem do 5 pracovníků).

Sběr, výkup, úprava a prodej kovových a nekovových druhotných surovin v ČR představuje roční hodnotu cca 40 - 50 mld. Kč, v oboru pracuje cca 20 - 30 tis. zaměstnanců. Ročně je upraveno více jak 3,5 mil. tun železného šrotu, 120 tis. tun neželezných kovů, více jak 800 tis. tun sběrového papíru, 140 tis. tun skleněných střepů, více jak 130 tis. tun plastů, recyklován je sběrový textil a další komodity“.

6.3 Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024

Povinnost zpracovat POH pro ČR a jednotlivé kraje je stanovena zákonem o odpadech. Závazná část POH ČR se vyhláší nařízením vlády, u kraje obecně závaznou vyhláškou kraje. Jedná se o zásadní strategický dokument, vše co se děje v odpadech v ČR a v kraji se musí dít v jeho rámci a směřovat k jeho cílům.

Jejich význam podtrhuje i fakt, že Evropská komise do té doby, než byla provedena jejich aktualizace, odmítla podporovat odpadové hospodářství v rámci Evropských fondů.

Závazná část Plánu odpadového hospodářství ČR slouží jako podklad pro vytvoření plánu OH pro jednotlivé kraje, jako podklad pro rozhodování příslušných úřadů, krajů a obcí. Jeho obsahem jsou cíle, zásady a opatření reflektující politiku pro životní prostředí České republiky a její závazky pro EU. Je v ní jasně definována hierarchie odpadového hospodářství a jeho současné potřeby. Z tohoto plánu vycházejí POH krajů a v případě, kde se to považuje za nezbytné i POH měst. Plány na krajské úrovni rozpracovávají zásady stanovené na celostátní úrovni do konkrétních podmínek kraje.

Plány jsou po věcné stránce členěny na jednotlivé odpadové toky, které se liší především způsoby nakládání s odpady a cíli.

Dále uvádím pouze ty odpadové toky, které se týkají kovových odpadů v ne nepodstatné míře, i když některé nejsou součástí kategorie komunální odpady a nedotýkají se tedy přímo tématu BP.

Cílem pro prioritní odpadové toky - Komunální odpady - bylo zavést do konce roku 2015 tříděný sběr minimálně pro odpady z papíru, plastů, skla a kovů. Zásadou je, aby si jednotlivé obce rozsah a způsob tohoto sběru stanovily sami a to s ohledem na technické, environmentální, ekonomické a regionální možnosti a podmínky následného zpracování odpadů.

Pro živnostenský odpad platí zásada umožnit obcím jeho zapojení do systému nakládání s komunálními odpady dle možností a nastavení tohoto systému i pro podnikatele.

Mezi další cíle patří zvýšení recyklace kovových obalů na úroveň 55% do roku 2020 a zpracovávat kovové odpady a výrobky s ukončenou životností na materiály za účelem náhrady primárních surovin. Tedy je nutné se dívat na všechno odpady jako na

možnou druhotnou surovinu, rozšířit zpětný oběh a zodpovědnost výrobců. Podporovat moderní technologie, které nám umožní zpracovávat a získávat strategicky významné vzácné kovy a další běžné kovy. Upravit podnikatelské prostředí, zvýšit kontrolní činnost. Zachovat sběrné dvory, ale zpřísnit systém udělování a odebírání souhlasu k provozu zařízení ke sběru odpadů (MŽP, 2014: Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024, https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr).

6.4 Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025

Na základě POH pro ČR si každý kraj vypracoval svůj vlastní plán s ohledem na možnosti kraje. Plán POH se pro Jihomoravský kraj v případě kovových odpadů nijak neliší. Cíl, zásady a opatření jsou shodné. Cílem je zpracování kovového odpadu tak, aby nahradil primární surovinu. Mezi zásady patří považování kovového odpadu za strategickou surovinu pro průmysl ČR a vymezení určité typy hliníkového, železného a měděného šrotu, které přestanou být odpadem. Pro dosažení cíle jsou zavedena opatření ve formě rozšiřování počtu míst zpětného odběru výrobků, podpory moderních technologií, analýzy podnikatelského prostředí a jeho vhodné úpravy, zvýšení kontrolní činnosti (Krajský úřad jihomoravského kraje. 2016: Plán odpadového hospodářství jihomoravského kraje. online: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=279397&TypeID=2>, cit. 5.12.2018).

7 Kriminalita spojená s výkupem kovových odpadů

Dosavadní praxe podle platných předpisů a především v zájmu o staré kovy jako o cennou a ceněnou surovinu s „nenulovými“ cenami vedla ke krádežím funkčních i kulturních kovových předmětů, které rozhodně nebyly odpadem.

7.1 Usnesení vlády č.611/2015

V reakci na tuto problematiku přijala vláda 29. července 2015 usnesení č. 611. Materiál se začal připravovat několik měsíců po přijetí novely zákona, která zpříšňovala podmínky pro výkup odpadů a zavedla i povinnost obce zajistit místa pro jejich oddělené soustřeďování. Toto usnesení ukládá ministru životního prostředí ve spolupráci s dalšími ve stanovených termínech splnit závazné úkoly.

Materiál má rozsáhlou analytickou část, která se zabývá výkupem kovů a zkušenostmi z jiných států. Popisuje činnost kontrolních orgánů, Policie ČR a krajských orgánů vydávajících souhlasy s provozem zařízení pro nakládání s odpady.

V materiálu byly navrženy a zkoumány tři varianty toho, jak dosáhnout do roku 2018 rasantního snížení kriminality spojené s výkupem odpadů:

1. Varianta bezhotovostní platba
2. Varianta úplný zákaz výkupu odpadů od fyzických osob
3. Komplexní systémová změna – společný postup orgánů státní správy

Dále se v materiálu navrhuje postupovat podle 3. varianty je zde celkem 27 opatření, a to zaměřené na:

- preventivní a následná opatření pro zmírnění negativních dopadů a
- opatření směřující ke snížení kriminality spojené s výkupem odpadů.

Během připomínkování v období duben až květen 2015 se Jihomoravský kraj výrazně postavil proti variantě plošného zákazu výkupu kovového odpadu od fyzických osob. Jeho nevýhodou by mohlo být zejména to, že problémové sociální skupiny budou navštěvovat jednotlivé fyzické osoby v jejich bydlišti, kde se uvedou letáky s pravidelným svozem a tím se finanční náhrada opět dostane z rukou běžného občana. Další problém vidí v bezhotovostním typu plateb, kdy některé sběrný schválně oddalují vyplacení, jelikož občanovi při urgencích nebo vedení sporu vznikne mnohem vyšší náklad, než samotná finanční náhrada za kovový odpad. V neposlední řadě se zmiňuje o malých pravomocech kontrolních orgánů a zejména policie ČR, která nemusí být do prostoru sběrný vůbec vpuštěna vzhledem k otevírací době, nebo až po domluvě. I přes to, že sběrný dostaly katalog s fotografiemi kovových předmětů, které nesmějí vykupovat. Je těžké je při tom „nachytat“, když mohou takové předměty uklidit mimo kontrolované prostory (MŽP, 2015: Usnesení vlády č.611/2015, Kriminalita spojená s výkupem kovových odpadů, „nepublikováno“).

Podle ISOH (informační systém odpadového hospodářství), CENIA bylo v roce 2013 vyprodukováno celkem 3,7 mil. tun kovových odpadů, z toho občané odevzdali cca 33% (ISOH, 2013: Informační systém odpadového hospodářství, online: <http://www1.cenia.cz/www/>, cit. 8.12.2018).

Pro kriminalitu jsou uvedeny statistické údaje:

Počty šetřených případů	Hutní materiál	Kabely
Územní oddělení PČR Vyškov	83	38
Průměr za JM kraj	139,5	50,5
Průměr za ČR	145,5	74,1

Tabulka 1: Přehled šetřených případů kriminality. (Usnesení vlády č.611/2015)

Stojí za zaznamenání, že jak JM kraj tak území zahrnující Vyškov mají v průměru lepší výsledky, než celostátní.

7.2 Vyhodnocení Usnesení vlády č.611/2015

Ve vyhodnocení provedeném Ministerstvem životního prostředí se v úvodu tiskové zprávy vyjadřuje přesvědčení, že tzv bezhotovostní vyhláška se dá považovat za jednoznačně úspěšnou a že díky ní došlo ke snížení krádeže kovů o 72%. Také že jsou plněny i další úkoly z výše uvedeného usnesení. Kromě snížení trestních činů krádeže kovů a způsobování škody, byl vytvořen centrální registr provozovatelů sběren a výkupen a založen mezirezortní specializovaný tým, tzv Malá Kobra, složený ze zástupců ČIŽP, PČR,GŘC, ČOI.

Podářilo se také propojit platby za výkup kovů s vyplácením sociálních dávek na úřadu práce. Tyto platby jsou již započítávány jako příjem a počítá se s nimi při stanovování nároku a výše dávek při pomoci v hmotné nouzi.

Dle statistik policie již na podzim roku 2015 ubylo krádeží kovů o více jak polovinu. Dle vyjádření se počet krádeží například na drahách snížil až o 90%.

rok	2014	2015	2016	1-5 2017
počet evidovaných krádeží	11764	5595	3284	1183
škoda v Kč	564 529 900,00 Kč	269 347 200,00 Kč	147 613 832,00 Kč	76 716 607,00 Kč
procentuální snížení po zavedení 27 opatření	100%	47,56%	27,92%	10,06%

Tabulka 2: Vývoj krádeží po zavedení 27 opatření. (Usnesení vlády č.611/2015)

Součástí zprávy jsou vyjmenována a jednotlivě posouzena opatření tohoto usnesení. Z celkového počtu 27 opatření jsou pouze dvě splněny částečně, zbylých 25 je považováno za úspěšně splněné (MŽP, 2017:Zpráva k plnění usnesení vlády č. 611/2015 – Komplexní řešení problematiky negativních jevů při výkupu kovových odpadů v ČR, „nepublikováno“).

7.3 27 opatření

V této kapitole se budu věnovat 27 úkolům z výše uvedeného usnesení a to v pořadí, jak jsou ve zprávě uvedeny.

U některých úkolů jsou navrhovány změny v zákoně o odpadech, který byl zatím v roce 2016 stažen z vlády a předpokládá se jeho nové předložení v nastalém povolebním období.

Ke každému úkolu bude uvedena jeho povaha, kritéria a termín pro jeho splnění.

1) Prokazatelné proškolení obsluhy sběrného místa

Do února 2016 nutné provést poučení zaměstnanců výkupen a sběrných míst o povinnosti vedení evidence vykupovaných kovů, identifikace osob, které kovy do výkupny odevzdávají a zavedení evidence bezhotovostních plateb.

Dále zavedení a používání obrazového katalogu předmětů, pro které platí zákaz výkupu ve všech výkupnách a sběrnách.

Tento úkol je plněn zatím pouze částečně.

2) Mobilní sběr

Do ledna 2017 nastavit mobilní sběr tak, že odpad, který podléhá nutnosti identifikace osob předávajícího, není možné předávat k mobilnímu sběru. Úkol je veden jako splněný.

3) Zkrácení přípravného řízení při řešení krádeží

Do prosince 2015 zahájit jednání s nejvyšším státním zastupitelstvím, aby bylo přijato opatření k častějšímu využití zkráceného přípravného řízení, a to při řešení krádeže kovů a podílnictví. Požadavek byl předán a úkol je tedy splněn.

4) Kontrola zařízení vs otevírací doba

Pro zvýšení efektivity kontroly a sankcionování výkupen nastavit do června 2016 otevírací hodiny mimo noční provoz tak, aby bylo možné kontrolu provést. Nežřídko se stávalo, že výkupna měla při kontrole zrovna zavřeno. Úkol je splněn částečně. Byly osloveny všechny úřady obcí s rozšířenou působností, data k vyhodnocení zaslalo přes 80% z nich. Z těchto dat vyplývá, že dodržování omezení nočního provozu je dostatečně kontrolováno.

5) Zpřísnění legislativních požadavků na zařízení sběren a výkupen

Do ledna 2017 zavést povinný kamerový systém, definovat sledovaná místa, nakládání s osobními údaji a dobu archivace záznamů. Úkol je splněn co do kamerových systémů, kde je stanovena doba archivace záznamů na 30 dní. Další bude řešeno v prováděcích právních předpisech k novému zákonu o odpadech.

6) Definování závažných porušení

Do ledna 2017 definovat porušení povinností daných zákonem o odpadech a dalšími prováděcími právními předpisy jako důvod k odebrání povolení k provozu zařízení. Úkol je veden jako splněný. Jedná se zřejmě o všeobecné nakládání s odpady.

7) Platnost rozhodnutí o provozovnách omezen na dobu určitou

Do ledna 2017 omezit platnost povolení k provozování sběren a výkupen. Úkol je splněn, pro mobilní zařízení se jedná například o 6 let, ostatní zařízení podléhají

periodickému šestiletému přezkumu podmínek rozhodnutí. Provozovatel také žádá o přezkoumání podmínek při změně.

8) Sjednocení přístupu správních orgánů

Do konce roku 2015 shromáždit odborem odpadů při MŽP materiály pro vydání metodického pokynu pro schvalování provozních řádů zařízení v rámci procesu udílení povolení k provozu. Sjednocení přístupu pracovníků KÚ, ORP a obecních úřadů. Úkol je průběžně plněn.

9) Registr přestupků

Do ledna 2017 zavést registr přestupků. Tento úkol byl splněn přijetím zákona č. 204/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. Část zákona o Rejstříku trestů, ve kterém se zřídila evidence přestupků, nabyla účinnosti 1. 10. 2016 a od té doby jsou evidovány údaje o pravomocných rozhodnutích spáchaných po tomto datu.

10) Učinit závěry ze studie kontrolních a sankčních pravomocí

Do konce ledna 2017 na základě studie efektivity využívání kontrolních a sankčních pravomocí učinit závěry ohledně závažných porušení majících vliv na povolení provozu zařízení. Tento úkol je prakticky stejný jako úkol číslo 6, tak jak ho chápu já, jen s tím rozdílem, že se jedná o definování závažných porušení týkajících se výkupu kovového odpadu. Úkol je veden jako splněný, navrhovaná porušení jsou uvedena v novém zákonu o odpadech.

11) Rozšíření pravomocí

Do konce ledna 2017 rozšířit kontrolní a sankční práva obecním úřadům, krajským úřadům a obecním úřadům s rozšířenou působností. Na základě výsledků studie efektivity využívání kontrolních a sankčních pravomocí ve vztahu k vykupování kovového odpadu se dospělo k závěru, že je potřeba zvýšit personální zajištění pro krajské úřady a naopak obecní úřady se v tomto jeví jako nadbytečné. Úkol je tedy veden jako splněný.

12) Centrální registr provozovatelů

Zavedení centrálního registru veškerých provozovatelů zařízení ke sběru a výkupu kovů a nastavit vyhledávací kritéria. Úkol je veden jako splněný a to k lednu 2017.

13) Povinnost dotčených orgánů vzájemně se informovat

Do ledna 2016 stanovit povinnost pro dotčené orgány státní správy vzájemně se informovat o zjištěných pochybeních při nakládání s odpady v rámci jejich kontrolní činnosti. Příslušné orgány byly osloveny dopisem ministra MŽP a to 24. 8. 2015, aby zajistily plnění tohoto úkolu. Ten je veden jako splněný. Tato spolupráce probíhá skrze meziresortní tým uvedený podrobněji v úkolu číslo 15.

14) Bezhotovostní platba

Do října 2015 jednoznačně definovat pravidla a způsoby bezhotovostní platby za kovový odpad. Úkol veden jako splněný, jelikož došlo k definování těchto způsobů v zákoně č. 223/2015 Sb. Způsoby platby jsou teď pouze převodem peněžních prostředků prostřednictvím poskytovatele platebních služeb nebo poštovní poukázkou u provozovatele poštovních služeb. Jedná se o jeden z nejdůležitějších úkolů ve vztahu s kriminalitou navázanou na výkup kovového odpadu, který má významný dopad.

15) Mezirezortní tým

Do konce roku 2015 zřídit speciální mezirezortní tým složený ze zástupců orgánů státní správy. Úkol je splněn, od ledna 2016 se pravidelně dvakrát ročně schází tým složený ze zástupců ČIŽP, PČR, GŘC a ČOI, aby se vzájemně informovali a koordinovali kontrolní činnost a sankční pravomoci. Provádějí případové studie závažných případů a informují se o výsledcích statistik kontrol a sankcí.

16) Personální a technické zdroje ČIŽP

Do října 2015 posílit personální zdroje a technické vybavení ČIŽP. Úkol splněn, od 1. 1. 2016 zřízeno dvanáct systematizovaných míst.

17) Sjednotit postup při kontrole

V tomto úkolu šlo o to sjednotit přístup ke kontrole výkupen a bazarů. Úkol splněn k lednu 2016, kdy byla ČIŽP vytvořena metodika pro jednotný postup, která byla v rámci například mezirezortního týmu prezentována ostatním kontrolním orgánům.

18) Vytvoření metodiky ke kontrole

Vzhledem k předchozímu úkolu se zřejmě jedná o vytvoření samotné metodiky a vzorového postupu, který byl pak v rámci úkolu 17 předán ostatním kontrolním orgánům. Splnění tohoto úkolu je také vedeno k lednu 2016.

19) Elektronická evidence tržeb

Úkol splněn 16. března 2016, kdy byl přijat zákon č. 112/2016 Sb. o evidenci tržeb. Zákon upravuje i přechodný režim vybraných evidovaných tržeb po nabytí účinnosti tohoto zákona, dává tedy dostatečný prostor k přípravě.

20) Propojení plateb a dávek

Zřejmě druhý nejdůležitější úkol s největším dopadem na kriminalitu spojenou s výkupem kovového odpadu. Úřady práce, dále ÚP, započítávají příjem na základě prodeje kovových odpadů do celkových příjmů žadatelů o dávky v hmotné nouzi. Příjemci takovýchto dávek jsou vázáni veškeré skutečnosti včas na příslušný ÚP dokládat a pokud tak neučiní, dávka může být odejmuta, popřípadě může být vyčíslen její přeplatek. Příjemce pak tento přeplatek musí vrátit. Díky bezhotovostním platbám může ÚP pravidelně provádět hodnocení celkových sociálních a majetkových poměrů žadatelů a příjemců o dávky, v rámci něhož ti předkládají výpisy z bankovních účtů. Zároveň mají ÚP pravomoc požádat o součinnost o potřebná data samotné výkupny.

21) Analyzovat dopady bezhotovostního výkupu

Úkol se zabývá již vyhodnocováním dopadu bezhotovostních plateb za kovový odpad, které byly stanoveny novelou vyhlášky 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady v březnu 2015 a upřesnění způsobů této platby novelou 185/2001 o odpadech v říjnu 2015. Analýza jednoznačně prokázala mezi roky 2014 a 2015 signifikantní pokles počtu krádeží kovů a to o cca 52% u hutních materiálů a 94% u kabelů.

22) Postup a četnost kontrol

Na základě výsledků studie efektivity využívání kontrolních a sankčních pravomocí ve vztahu k výkupu kovového odpadu byly předány MPO, odboru ekologie návrhy na personální posílení ČOI kvůli zvýšení četnosti kontrol. Realizace společného postupu probíhá v rámci schůzek meziresortního týmu. Úkol byl splněn do června 2016.

23) Informování o trestním a přestupkovém řízení

V tomto úkolu se jedná o předávání informací o vedení trestního či přestupkového řízení s příjemci dávek hmotné nouze na ÚP tak, aby je mohl tento využít ve správním řízení. Obsah tohoto úkolu byl předán z Úřadu kriminální policie na jednotlivá krajská ředitelství Policie ČR s pokynem, aby s ním byli seznámeni všichni policisté.

Dále Policie ČR, na základě vyhodnocení jednotlivých městských ředitelství nebo územních odborů, provedla opatření ve sběrnách, aby získala informace o osobách, které ve větší míře odevzdávají sběrné suroviny a získávají tímto způsobem finanční prostředky. Tyto informace byly porovnány s přehledy osoby pobírajících dávky a v případě, že bylo zjištěno zneužití dávky tím, že osoba v požadované lhůtě nenahlásila další příjem, bylo ve věci konáno přestupkové nebo trestní řízení v závislosti na výši způsobené škody s právní kvalifikací protiprávního jednání či podvodu. Úkol je veden jako splněný k červnu 2016 a jedná se, dle mého názoru, o třetí nejdůležitější prvek razantního snížení krádeže kovů.

24) Realizace postupu odejmutí povolení

Do června 2016 zavést možnost odebrání povolení provozu zařízení k výkupu kovových odpadů na základě porušení zákonných povinností či nepodání součinnosti ve správním jednání a při provádění kontroly. V rámci meziresortního týmu byla dohodnuta metodika provádění tohoto postupu a podněty k posouzení odebrání souhlasu k provozu, jsou předávány příslušným správním orgánům, čímž je úkol plněn.

25) Opatření k častějšímu využití postupu dle par. 137 trestního zákoníku

V tomto úkolu se jedná pouze o zahájení jednání s Nejvyšším státním zastupitelstvím ohledně přijetí opatření k častějšímu využití postupu dle paragrafu 137 trestního zákoníku, kde se mluví o stanovení výše škody a to do března 2017. Ministerstvo spravedlnosti předalo tento požadavek a úkol je tedy splněn.

26) Změna zákona o odpadech, rozšíření pachatele

Navrhnout změnu zákona o odpadech tak, aby za pachatele přestupku, nebo jiného správního deliktu, byla považována i jiná fyzická nebo právnická osoba, která na sebe například převede vědomě i nevědomě věc, která byla získána protiprávním jednáním spáchaným jinou osobou. Úkol je splněn, změna je navržena a jako jedna z mnoha čeká, až bude zákon znovu předložen.

27) Sankční a omezující opatření

Do června 2016 využívat všech sankčních a omezujících opatření navržených novelizací přestupkového zákona č. 200/1990 Sb., u majetkových přestupků. Pravidelně k této problematice a k aktuálním novelizacím proškoloval policisty. Úkol je též veden jako splněný.

8 Charakteristika okresu Vyškov

Kapitolu jsem rozdělila na dvě části, v první se zabývám obecnou charakteristikou okresu a v druhé ve vztahu obcí a odpadu.

8.1 Obecná charakteristika zájmového území

Obrázek 1: Administrativní členění Jihomoravského kraje. (<https://www.czso.cz/>)

Pro vytvoření stručné charakteristiky daného území jsem použila obecně známé informace a data z webových stránek Asociace krajů České republiky (<http://www.asociacekrajů.cz/>), Českého statistického úřadu (<https://www.czso.cz/>) a Portálu jihomoravského kraje (<http://kr-jihomoravsky.cz/>).

Okres Vyškov se nachází ve východní části jihomoravského kraje. Sousedí se šesti dalšími okresy, z nichž je jeden z Olomouckého a jeden ze Zlínského kraje. Se svou rozlohou 863 km² patří mezi menší okresy. Více než polovinu výměry tvoří zemědělská půda. Většina území náleží k mírně teplé klimatické oblasti s průměrnou roční teplotou okolo 8°C a nadmořskou výškou od 197 metrů nad mořem (obec Šaratice) až po 600 metrů nad mořem (vrch Kojál). Okres má již léta průmyslově – zemědělský charakter. Patří k ekologicky velmi zachovalým okresům s lesní plochou téměř třicet tisíc hektarů. Podle posledního sčítání je 77% trvale obydlených domů vybaveno plynovým kotlem, přesto část okresu od Rousínova, přes Vyškov až k Ivanovicím na Hané trpí v zimním období emisemi ze spalování tuhých paliv.

Velkou výhodou je snadná dostupnost krajského města a jeho přilehlých průmyslových oblastí. Dojíždějících za prací mimo svou obec je více jak třetina.

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU VYŠKOV - STAV K 1.1.2016

Obrázek 2: Administrativní rozdělení okresu Vyškov. (<https://www.czso.cz>)

V tomto okrese je 80 obcí a ty se dále dělí na 118 částí obcí. Pět obcí má statut města (Bučovice, Ivanovice na Hané, Rousínov, Slavkov u Brna a Vyškov), tři mají statut městyse (Brankovice, Hvězdlice, Švábenice) a tři si o tento statut zažádaly. Na území okresu Vyškov od roku 2013 působí tři obce s rozšířenou působností a to Bučovice,

Slavkov u Brna a Vyškov. Správní obvod Vyškova je největší a má na svém území o rozloze 547 km² 42 obcí, pod ORP Bučovice spadá 20 obcí a pod OPR Slavkov u Brna spadá 18 obcí.

8.2 Obce a odpad

Před samotným dotazníkovým šetřením po obcích jsem vytvořila přehled všech obcí v okrese, jejich vyhlášek, vedení sběru a poplatků. Zde bych ráda uvedla několik sesbíraných dat.

Z osmdesáti obcí v okrese jsem dokázala dohledat zveřejněnou vyhlášku k systému nakládání s odpady v obci u padesáti. Z nich většina, a to 34 obcí, vydala aktualizovanou verzi v roce 2015. Níže uvádím zastoupení obcí dle velikosti a průměr poplatku udaném ve veřejné vyhlášce k poplatku. Velikostní skupiny byly zvoleny s ohledem na četnost zastoupení obcí v nich.

počet obyvatel	počet obcí	průměrná výše poplatku za osobu na rok
do 300	16	438
do 500	18	485
do 700	16	483
do 1000	13	465
do 2000	11	509
nad 2000	5	556

Tabulka 3: Průměrná výše poplatku dle počtu obyvatel obce.

Na webových stránkách MŽP, ISOH (<https://isoh.mzp.cz/RegistrZarizeni/Main/Mapa>) se nachází internetová aplikace - registr zařízení, sloužící k informování veřejnosti o zařízeních s povolením k nakládání s odpady.

Dá se zde zjistit, že výkupen a sběrů s možností odběru kovového odpadu kategorie 200140 je v Jihomoravském kraji v provozu 256. Sběrných dvorů je zde 154. Dalšíh míst přijímajících tento druh kovového odpadu je 300.

Níže uvádím tabulku s produkcí kovového odpadu dle obcí s rozšířenou působností (ORP) a to celkově v tunách, v kg na obyvatele a způsobu využití. Červeně jsou označeny ORP okresu Vyškov.

Obec s rozšířenou působností	produkce [t]	produkce [kg/obyv.]	materiálové využití [t]	energetické využití [t]	skládkování [t]	spalování [t]
Blansko	343	6	3	0	0	0
Boskovice	815	16	1275	0	0	0
Brno	6428	17	7381	0	0	0
Břeclav	236	4	9	0	0	0
Bučovice	898	56	0	0	0	0
Hodonín	4886	80	6728	0	0	0
Hustopeče	3348	94	3353	0	0	0
Ivančice	3	0	0	0	0	0
Kuřim	909	41	814	0	0	0
Kyjov	925	17	0	0	0	0
Mikulov	542	27	0	0	0	0
Moravský Krumlov	37	2	0	0	0	0
Pohořelice	10	1	46	0	0	0
Rosice	3960	158	5072	0	0	0
Slavkov u Brna	489	22	16	0	0	0
Šlapanice	1170	18	4	0	0	0
Tišnov	2345	78	2553	0	0	0
Veselí nad Moravou	2043	53	98	0	0	0
Vyškov	1147	22	435	5	0	0
Znojmo	4238	47	47	0	0	0
Židlochovice	4414	140	4458	0	0	0
Celkem	39187	34	32288	5	0	0

Tabulka 4: Produkce kovového odpadu dle ORP. (Databáze JMK)

9 Dotazníkové šetření a zjištěné výsledky

V této části práce se budu zabývat jednotlivými otázkami dotazníku a výsledky, které plynou z odpovědí v návaznosti na téma práce. U většiny otázek se jednalo o možnosti jedné či více odpovědí, tedy některé obce mohou například používat na biologicky rozložitelný odpad jak obecní kompostér, tak domácí kompost. V druhé polovině jsem k vybraným otázkám připojila i pro přehlednost grafy. Vybrala jsem klasický sloupcový a koláčový graf, které nejlépe dle mého názoru ilustrují rozdílnost v četnosti odpovědí.

Seznam otázek:

- 1) Podle vyhlášky č. 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálního odpadu § 1 ... se toto provádí prostřednictvím ...
- 2) Jak je zajištěno místo pro odkládání tříděných složek odpadu (plast, papír, sklo)?
- 3) Jak je zajištěno místo pro odkládání biologicky rozložitelných složek odpadu?
- 4) Jak je zajištěno místo pro odkládání nebezpečných složek odpadu?
- 5) Jak je organizován sběr komodit, které podléhají povinnosti zpětného odběru (výbojky, zářivky, pneumatiky, elektro zařízení)?
- 6) Jak je v platné obecně závazné vyhlášce obce stanoveno prokazování o zaplacení poplatku?
- 7) Jak občan prokazuje právo odložit odpad na sběrném dvoře, sběrném místě?
- 8) Jak jsou v obci zajištěna místa pro oddělené soustředování kovů (povinnost obce daná novelou zákona o odpadech č.229/2014 od 1.ledna 2015)?
- 9) Jakým způsobem je soustředování kovového odpadu prováděno?
- 10) Je váš systém využíván i pro kovové odpady od původců živnostenského odpadu?
- 11) Kdy jste se o povinnosti zajistit sběr kovového odpadu dozvěděli?
- 12) Jakým způsobem informujete občany o novinkách v nakládání s odpady?
- 13) Příjmy a výdaje se soustředování kovového odpadu?
- 14) Proběhla u vás kontrola ze strany ČIŽP, ORP nebo KU?
- 15) Jsou u vás v obci krádeže kovů ze zařízení ve vlastnictví obce, kraje (např. silnice II a III třídy) nebo státu či z historických a kulturních památek nebo z pietních míst počítovány jako problém?
- 16) Jak byste oznámkovali zavedení této povinnosti v obci (1 nejvíce přínosné, 5 nejméně přínosné)

V otázkách číslo 1 až 7 se měli respondenti vyjádřit a vybrat z několika možností, jakým způsobem u nich dochází ke shromažďování tříděných složek odpadu, a to plastu, papíru, skla, biologicky rozložitelných složek odpadu, nebezpečných složek odpadu a komodit, které podléhají zpětnému odběru (výbojky, zářivky, pneumatiky, elektro zařízení). Pro běžné komodity v podobě papíru, skla a plastu se jedná z 82,2% o sběr do kontejnerů, 17,2% do sběrných nádob a shodně 3,4 % vozí tyto složky odpadu do sběrných dvorů nebo sousední obce. Co se týká biologicky rozložitelných složek odpadu, tak tam probíhá sběr z 92,9% do kontejnerů s následným svozem, 21,4% dotázaných využívá vlastní domácí kompostér, 3,6% buď sváží do obecního kompostéru, nebo sběrného dvora. U nebezpečných složek odpadu s povinným zpětným odběrem nejvíce obyvatel okresu Vyškov sváží do sběrného dvora, a to konkrétně 57,1%, shodných 21,4% využívá provozovny s povinností zpětného odběru

a sběrná místa, kterými mohou být například školy. Pouhých 3,6% využívá 2krát ročně mobilní sběr (z toho se dá usuzovat, že tento typ sběru byl ústupkem hlavně pro ty nejmenší obce), místa určená a zajištěná pro sběr ve stanovených termínech nebo společný sběr se sousední obcí.

Jakým způsobem je v platné obecně závazné přihlášce obce stanoveno prokazování o zaplacení poplatku řeší otázka číslo 6. Zde 96,4% odpovědělo, že dokladem je známka, 3,6% má jako doklad evidenci na OÚ. Nikdo z dotazovaných nepoužívá čárového kódu. Na tuto otázku navazuje otázka o tom, jakým způsobem prokazuje občan právo odložit odpad na sběrném dvoře, sběrném místě. Nejčastějším způsobem je předložení dokladu totožnosti a to u 85,7 %, 3,6% odpovědělo, že se prokazují dokladem o zaplacení poplatku, nebo se nikterak neprokazují. Prostým ohlášením adresy je to pak u 7,1 %.

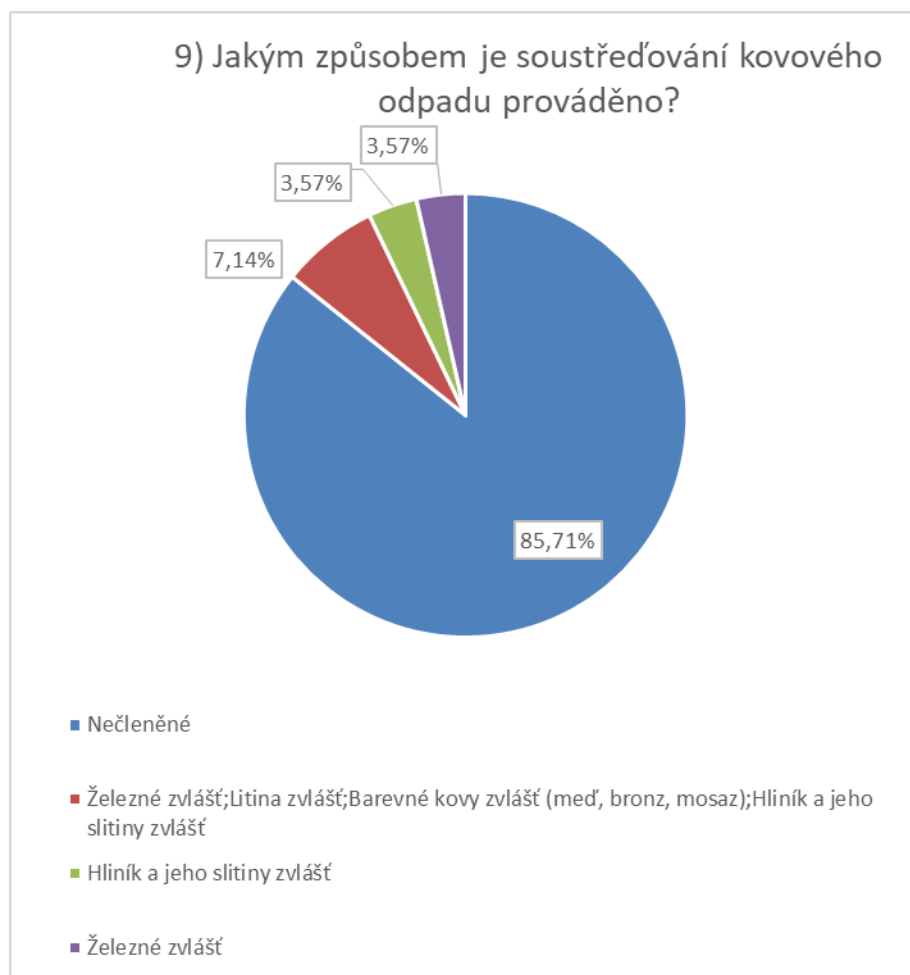
Osmá otázka již přímo reaguje na hlavní téma bakalářské práce. Respondenti měli uvést, jakým způsobem jsou u nich zajištěna místa pro oddělené soustředování kovů v návaznosti na povinnost, která byla obcím dána v novele zákona o odpadech, a to k 1. 1. 2015.

Obrázek 3: Graf způsobů odděleného soustředování kovů v okr. Vyškov.

Z grafu je patrné, že nejvíce využívají obce pravidelných jednorázových sběrů a to z 82%. Je pochopitelné, že menší obce jsou již z minulosti na tento způsob nejvíce přivyklé a navíc je prakticky nereálné, aby malé obce téměř okamžitě (v řádů měsíců) adekvátním způsobem zareagovaly na novou povinnost. Nejedná se přímo o jejich vlastní aktivitu a mají tedy s takovýmto způsobem prakticky nulové administrativní či jiné náklady. Poměrně větší zastoupení oproti zbývajícím možnostem mají odpovědi vlastní sběrný dvůr či místo (17,9%). Jedná se zřejmě o větší obce, které spadají do okresu Vyškov a mají tedy využitelnou infrastrukturu již vybudovanou. Necelých patnáct procent (14,3%) využívá výkupnu či sběrné místo mimo obec. Pod deset procent obyvatel okresu Vyškov využívá své vlastní sběrný či výkupny v obci. Nebo mají uzavřenu dohodu s jinou obcí a pro drobný kovový odpad takto označený kontejner na plast.

Otázka číslo devět se zaměřuje přímo na způsob soustředování kovového odpadu, a to jestli se jedná o soustředování nečleněné či členěné podle vlastností a druhů kovového odpadu.

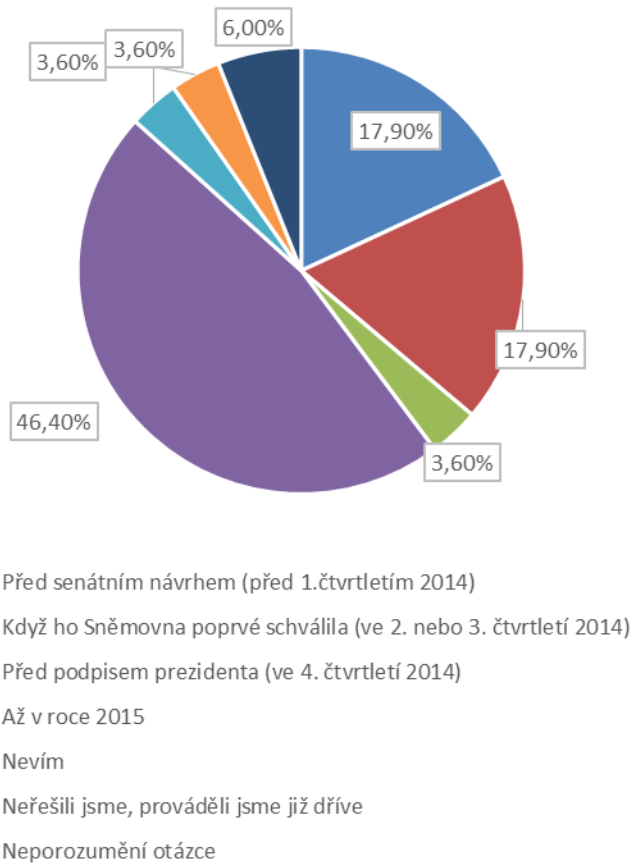
Obrázek 4: Graf dělené soustředování kovového odpadu.

Z grafu se dá odečíst, že zatím převládá nečleněný způsob shromažďování, deset a méně procent pak spadá na členěný způsob a to na litinu, měď, bronz, mosaz a hliník a jeho slitiny zvláště. Tyto odpovědi zcela korespondují s předchozí otázkou, kdy drtivá většina obcí provádí jednorázový sběr pomocí organizovaného místního spolku, kam občané dávají tento druh komodity nijak netříděný.

Dle další otázky způsob shromažďování kovového odpadu nastavený obcí využívají původci živnostenského odpadu a to v 75%. V odpovědi na tuto otázku lze také vysledovat do jaké míry jsou drobní podnikatelé zapojeni do systému obcí. Evidentně je nutné nastavit nějakým způsobem kontrolu takovýchto původců odpadu, kteří zřejmě ani v mnoha případech netuší, že mají takovou povinnost(například živnostník pracující z domova)

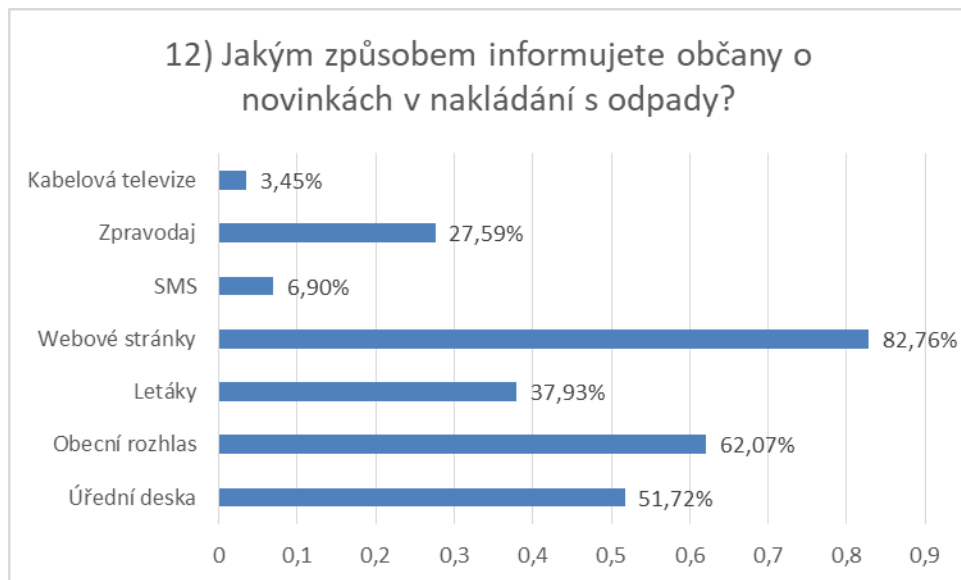
V otázce číslo jedenáct měli respondenti uvést, kdy se o povinnosti vyplívající z novely zákona o odpadech dozvěděli. Vzhledem k tématu a hlavnímu záměru této práce se jednalo o jednu z důležitých otázek a také nejvíce problematických. Mají zde zastoupení odpovědi, kdy dotazovaní vůbec nevidí žádný smysl této otázky, popřípadě vůbec neví, kdy se o této povinnosti dozvěděli, tedy ani rok. Většina (46,4%) obcí se dozvěděla o této povinnosti až v době její platnosti, tedy v roce 2015, shodných 17,9% odpovědělo, že se o této povinnosti dozvěděli během prvních tří čtvrtletí roku 2014.

11) Kdy jste se o povinnosti zajistit sběr kovového odpadu dozvěděli?

Obrázek 5: Graf rozdělení obcí podle období, kdy se o novele dozvěděly

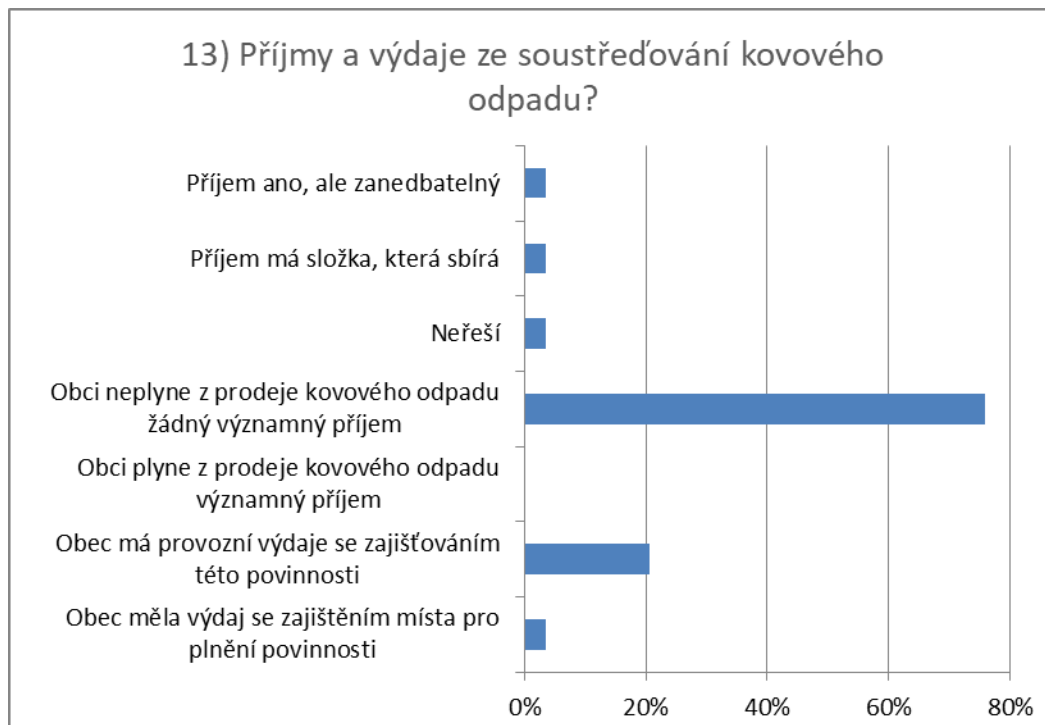
Jednou z povinností obce je také informovat občany o nastalých změnách a je to také jeden z hlavních principů, aby taková změna mohla začít fungovat. Otázka číslo dvanáct tedy předkládá, jakými způsoby obce své občany informují o novinkách v nakládání s odpady.

Obrázek 6: Graf způsobů informování občanů.

V dnešní době, kdy většina domácností má doma přístup k internetu je největším zastoupením informování občanů aktualizováním webových stránek (82,76%), druhý nejčastější způsob je obecním rozhlasem (62%), o něco méně často jsou využívány úřední desky (51,72%). Kolem 30% dotazovaných využívá letáky do schránek a vlastní zpravodaj. Necelých sedm procent posílá SMS aktuality a 3,45% využívá kabelovou televizi. Žádná obec nevedla, že by o novinkách v této oblasti vůbec neinformovala.

V otázce číslo třináct se mohly obecní úřady vyjádřit, jestli jim po novelizaci zákona a případné změně v nakládání s kovovým odpadem vznikají nějaké nezanedbatelné příjmy nebo výdaje.

Obrázek 7: Graf příjmů za sběr kovového odpadu.

Z grafu je patrné, že ve většině případů nemá obec z prodeje odpadu žádný významný příjem. Dvacet procent dotazovaných zaznamenalo provozní náklady spojené se zajišťováním této povinnosti. Z toho vyplývá, že u většiny obcí se oproti stávajícímu stavu nic nezměnilo a nemuseli zřejmě investovat do sběrných míst, ani se nestali „sběrači“, kterým by z toho následně plynul zisk.

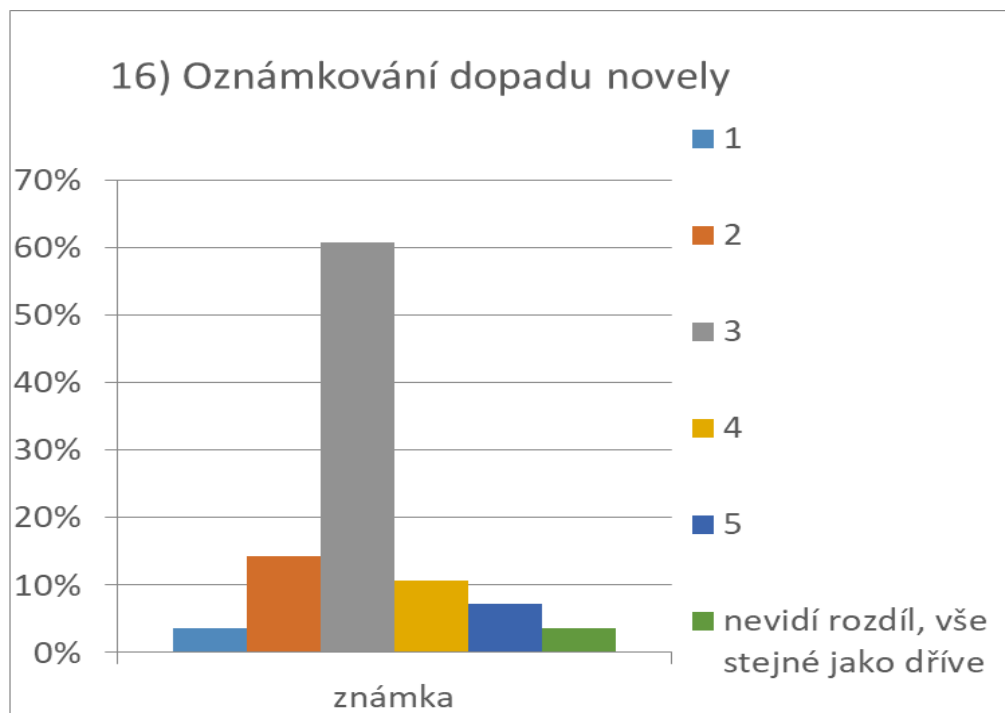
Ve čtrnácté otázce mě zajímalo, jestli již proběhla nějaká kontrola ze strany ČIŽP, ORP nebo KU. U 89% dotazovaných neproběhla žádná kontrola, u 10% již byly obce kontrolovány. V odpovědích nijak nespecifikovali, z jakého úřadu kontrola proběhla a čeho se přesně týkala.

U další otázky se měly obce vyjádřit, zda-li pociťují na svém území krádeže kovů ze zařízení ve vlastnictví svém, státu, či na kulturních památkách atd. U 71% dotázaných tento problém nijak nevnímají. Zde se bude z většiny zřejmě jednat o obce malé, na jejichž území se podobný majetek nevyskytuje. Necelých 30% tento problém vnímá.

U poslední otázky se měly obce vyjádřit k celkovému přínosu zavedení této povinnosti a to udělením známky. Jako nejlepší známka se zde bere jednička a nejhorší je za pět.

Z grafu je patrné, že většina zvolila střední cestu a ohodnotila tuto změnu známkou 3.

Volbu této známky bych osobně posoudila jako volbu zlaté střední cesty, kdy obce tuto změnu vůbec nevnímají, jiné jí berou jako zbytečnou administrativní zátěž, jelikož nepociťovaly žádné problémy ve vztahu s výkupem kovového odpadu.

Obrázek 8: Graf udělených známek za novou povinnost soustředování kovového odpadu.

10 Diskuze

V rámci zpracování práce, přípravy dotazníku a jeho postupného vyhodnocování se mi podařilo získat dokumenty obsahující konkrétní úkoly, jejich nositele a termíny, kterými vláda a MŽP reagovalo na dosavadní neutěšenou situaci v kriminalitě spojenou s výkupem kovového odpadu. Do té doby jsem o celé problematice, stejně jako ostatní občané věděla pouze z médií. Posléze se mi ze stejného zdroje z odboru odpadů MŽP prostřednictvím jednoho z konzultantů, podařilo získat i následné vyhodnocení účinnosti tohoto souboru opatření po jednom roce. Za tyto dokumenty ještě jednou děkuji. Ukázalo se, a v práci to rozebírám, že tato opatření měla zcela reálné dopady na snížení kriminality s kovovými odpady spojené. Stojí za zaznamenání, že některá z uplatněných opatření se shodují se záměry v původním znění novely zákona o odpadech č. 229/2014 Sb.

V POH jihomoravského kraje se na straně 47 v písmenu f) píše, že JMK bude každoročně vyhodnocovat pomocí soustavy indikátorů plnění cílů POH JMK a do 31. října kalendářního roku následujícího po 2 kalendářních letech, za které je vyhodnocení prováděno, zpracuje zprávu o plnění cílů POH JMK. Tuto zprávu zašle do 15. listopadu MŽP, a zároveň zprávu zveřejní. Zpráva bude obsahovat vyhodnocení vlivu na životní prostředí a veřejné zdraví. Tedy za roky 2016 a 2017 bude do konce října 2018 první vyhodnocení, jak se POH plní. Bohužel tedy nemohu v rámci této práce

nijak posoudit výsledky, které teprve budou předloženy. Na straně 50 POH JMK je pak také uveden indikátor, který s tématem práce souvisí. Produkce (výtěžnost) odděleného sběru komunálních odpadů (4 složkový sběr) původem z obcí, širší rámce pro konkrétní provedení obecně závazných ustanovení a kroky dalšího postupu jsou upraveny v systému POH České republiky a Jihomoravského kraje, kam vzorový okres Vyškov patří. Ukázala jsem, že konkretizace plánu z celorepublikové úrovně na úroveň krajskou měla v případě kovových odpadů v rámci komunálního odpadu zcela formální charakter. Nelze ovšem vyloučit, že tvůrci krajského plánu zde neviděli, že by kraj měl nějaké specifické podmínky nebo postupy, které by požadovali nějakou specifikaci toho, co ukládá celorepublikový plán.

Tyto poznatky tak logicky tvořily paralelní části celé práce. Hlavním tématem zůstala otázka, jak se s povinností zajistit místa pro shromažďování kovových odpadů vypořádaly obce v okrese Vyškov. Otázky dotazníku, který tvořil základní zdroj informací pro hodnocení, jsem konzultovala s vedoucí práce. Byly koncipovány s cílem zjistit i širší souvislosti, které by mohly případná specifická řešení jednotlivých obcí ovlivnit. Možné varianty závěrů se na počátku pohybovaly mezi následujícími extrémy. Na jedné straně povinnost zajistit místa pro shromažďování kovových odpadů byla de facto pouze rozšířením ji existující povinnosti zajistit místa pro oddělené shromažďování jiných komodit (papíru, plastu a skla), a tedy to neznamena nějakou zásadní změnu v existujícím systému. Na druhé straně může znamenat změny v systému nakládání s odpady v obci, mohl by mít dopad na výši poplatku apod. Výsledky, jak jsou v práci popsány, nejsou překvapením. Jak u větších měst, tak i u malých obcí nová povinnost na systému podle obecně závazné vyhlášky obce vcelku nic nezměnila.

Kromě těch oblastí, o které se původní zadání práce logicky rozšířilo, jsem se na doporučení vedoucí práce nakonec zabývala i otázkou, jestli by nějaké informace o analogiích v jiných zemích EU nepřinesly jiný pohled. Bohužel se mi nepodařilo najít nějaký zdroj (statistiku, studii apod.), která by obsahovala informace o produkci a nakládání s kovovými odpady v systému obcí. V databázi Eurostatu lze najít pouze informace o celkové produkci komunálních odpadů ve členění na státy a NUTS2. Proto se mi v tomto směru nepodařilo postoupit.

11 Závěr

Tato práce měla za cíl zjistit, jak se v obcích v okrese Vyškov změnila dosavadní praxe v nakládání s kovovým odpadem po novele zákona o odpadech, účinné od 1. 1. 2015. Zda tato změna ovlivnila kriminalitu spojenou s výkupem kovů.

Na kriminalitu spojenou s výkupem kovových odpadů neměla povinnost obcí zajistit místa pro oddělené soustředování kovových odpadů vyplývající z výše uvedené novely výrazný dopad, jelikož se způsob soustředování kovového odpadu v obcích prakticky nezměnil. Přes 80% obcí stále v té době využívalo hromadného svozu, kam se kovy odkládají bezúplatně a netříděné. Navíc 90% z dotazovaných obcí nevnímá vůbec tento druh kriminality. Na povinnost o zajištění odděleného soustředování kovových odpadů

nestihly zatím adekvátně reagovat a volí cestu, která je pro ně nejmenší administrativní a finanční zátěž. Z dotazníku také vyplynulo, že obcím plynou s touto povinností spíše drobné výdaje. Možná časem při spolupráci více menších obcí dojde i k obratu a obce sami budou kov z takového odděleného soustředování prodávat. Jako hlavní milník v nakládání s kovy považují uložení úkolů usnesením vlády č. 611, které radikálně změnilo pravidla ve výkupu kovového odpadu. Nejenom že došlo k větší provázanosti mezi resorty, které společně dříve nesdílely potřebné informace, ale hlavně došlo k propojení a zvýšení pravomocí úřadu práce versus povinnosti sběrných dvorů a výkupu. Nutnost evidovat každého s tímto druhem odpadu a bezhotovostní platby, které může kontrolovat úřad práce a započítávat je do příjmů žadatelů o dávky v hmotné nouzi, snížila celkové množství krádeží a vandalismu o 90%. To lze považovat za jednoznačný úspěch.

Seznam použitých zdrojů

Legislativní zdroje

§ 3 zákona č.185/2001 Sb., o odpadech v platném znění, www.mzp/legislativa.cz.

§ 4 zákona č.185/2001 Sb., o odpadech v platném znění, www.mzp/legislativa.cz.

Vyhláška č. 93/2016 Sb., o Katalogu odpadů, www.mzp/legislativa.cz.

Zákon č.185/2001 Sb., o odpadech v platném znění, část sedmá, www.mzp/legislativa.cz.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 o odpadech, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/>.

Smlouva o fungování Evropské unie, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/>.

Seznam vyhlášek k zákonu o odpadech, www.mzp/legislativa.cz.

Vyhláška č. 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů, www.mzp/legislativa.cz.

Zákon č. 229/2014 Sb. ze dne 23. září 2014, kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, <https://www.zakonyprolidi.cz/>.

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), www.mzp/legislativa.cz.

Evropská komise, 2015: Akční plán EU pro oběhové hospodářství“, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-6204_cs.htm.

MPO, 2014: Surovinová politika ČR - Politika druhotných surovin ČR, www.mpo.cz.

Evropská komise, 2011: Evropská surovinová strategie Raw Materials Initiative, https://ec.europa.eu/growth/sectors/raw-materials/policy-strategy_cs.

MŽP, 2014: Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024, https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr

MŽP, 2015: Usnesení vlády č.611/2015, Kriminalita spojená s výkupem kovových odpadů, „nepublikováno“.

MŽP, 2017: Zpráva k plnění usnesení vlády č. 611/2015 – Komplexní řešení problematiky negativních jevů při výkupu kovových odpadů v ČR, „nepublikováno“.

Internetové zdroje

Společnost Google, 2018: Formuláře Google pro online průzkumy. online: <https://docs.google.com/forms/u/0/>, cit. 20.11.2018

Krajský úřad jihomoravského kraje. 2016: Plán odpadového hospodářství jihomoravského kraje. online: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=279397&TypeID=2>, cit. 5.12.2018

ISOH, 2012: Informační systém odpadového hospodářství, online: <http://www1.cenia.cz/www/>, cit. 8.12.2018

Institut pro udržitelný rozvoj měst a obcí (IURMO, o.p.s.), 2015: Příručka Realizace systémů odděleného soustředování komunálních kovových odpadů v obcích. online: www.institut-urmo.cz/cz/, cit. 10.12.2018

Věstník právních předpisů Jihomoravského kraje, 2016: Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025. online: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/>, cit. 18.2.2018

Svaz měst a obcí ČR (SMOČR), 2008: Strategie rozvoje nakládání s odpady SMOČR. online: www.smocr.cz/data/, cit. 20.2.2018

ČSZO, 2016: Charakteristika okresu Vyškov. online: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_vyskov, cit. 23.2.2018

Jihomoravský kraj, 2016: Základní údaje o jihomoravském kraji. online: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=27204&TypeID=2>, cit. 1.3.2018

Asociace krajů České republiky. 2013: Charakteristika kraje. online: <http://www.asociacekrajů.cz/kraje-cr/jihomoravsky-kraj/charakteristika-kraje-12/>, cit. 2.3.2018

Doporučená literatura k SZZ odpady

Váňa, J. a kol. 2009: Pevné odpady, skripta AF ČZU v Praze

Zpráva o životním prostředí za rok 2008. Dostupné na www.cenia.cz

Metodický návod o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady. Dostupné na www.mzp/legislativa.cz

Zákon č.201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Dostupné na www.mzp/legislativa.cz

McLaren, D., Agyeman, J. (2015). Sharing Cities: A Case for Truly Smart and Sustainable Cities. MIT Press

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní členění Jihomoravského kraje. (https://www.czso.cz/).....	30
Obrázek 2: Administrativní rozdělení okresu Vyškov. (https://www.czso.cz/)	32
Obrázek 3: Graf způsobů odděleného soustředování kovů v okr. Vyškov.	36
Obrázek 4: Graf dělené soustředování kovového odpadu.	37
Obrázek 5: Graf rozdělení obcí podle období, kdy se o novele dozvěděly	39
Obrázek 6: Graf způsobů informování občanů.	40
Obrázek 7: Graf příjmů za sběr kovového odpadu.....	41
Obrázek 8: Graf udělených známek za novou povinnost soustředování kovového odpadu.	42

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled šetřených případů kriminality. (Usnesení vlády č.611/2015).....	24
Tabulka 2: Vývoj krádeží po zavedení 27 opatření. (Usnesení vlády č.611/2015)	25
Tabulka 3: Průměrná výše poplatku dle počtu obyvatel obce.	33
Tabulka 4: Produkce kovového odpadu dle ORP. (Databáze JMK).....	34

Přílohy

Příloha 1)

Dotazník

1) Podle vyhlášky č. 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálního odpadu § 1 ... se toto provádí prostřednictvím:

- Sběrných dvorů
- BRKO
- Velkoobjemové kontejnery
- Sběrné nádoby
- Pytlový způsob sběru
- Jiná...

2) Jak je zajištěno místo pro odkládání tříděných složek odpadu (plast, papír, sklo)?

- Kontejnery
- Sběrné nádoby
- Pytle
- Jiná...

3) Jak je zajištěno místo pro odkládání biologicky rozložitelných složek odpadu?

- Kontejnery s následným svozem
- Obecní kompostér
- Domácí kompostér
- Jiná...

4) Jak je zajištěno místo pro odkládání nebezpečných složek odpadu?

- Sběrný dvůr, sběrné místo
- Místa určená a zajištěná pro sběr ve stanovených termínech
- Jiná...

5) Jak je organizován sběr komodit, které podléhají povinnosti zpětného odběru (výbojky, zářivky, pneumatiky, elektro zařízení)?

- V provozovnách s povinností zpětného odběru
- Sběrný dvůr
- Sběrné místo (např. škola)
- Jiná...

6) Jak je v platné obecně závazné vyhlášce obce stanoveno prokazování o zaplacení poplatku?

- Dokladem je známka
- Dokladem čárový kód
- Jiná...

7) Jak občan prokazuje právo odložit odpad na sběrném dvoře, sběrném místě?

- Dokladem totožnosti
- Dokladem o zaplacení
- Prostým ohlášením adresy
- Jiná...

8) Jak jsou v obci zajištěna místa pro oddělené soustředování kovů (povinnost obce daná novelou zákona o odpadech č.229/2014 od 1.ledna 2015)?

- Vlastní sběrný dvůr nebo sběrné místo
- Dohodou s jinou obcí
- Sběrna (výkupna) druhotných surovin v obci
- Sběrna (výkupna) druhotných surovin mimo obec
- Jednorázové sběry organizované místním spolkem, např. hasiči (železná neděle“)
- Jiná...

9) Jakým způsobem je soustředování kovového odpadu prováděno?

- Nečleněné
- Železné zvlášť
- Litina zvlášť

- Barevné kovy zvlášt' (meď, bronz, mosaz)
- Hliník a jeho slitiny zvlášt'
- Jiná...

10) Je váš systém využíván i pro kovové odpady od původců živnostenského odpadu?

- ano
- ne

11) Kdy jste se o povinnosti zajistit sběr kovového odpadu dozvěděli?

- Před senátním návrhem (před 1.čtvrtletím 2014)
- Když ho Sněmovna poprvé schválila (ve 2. nebo 3. čtvrtletí 2014)
- Před podpisem prezidenta (ve 4. čtvrtletí 2014)
- Až v roce 2015
- Jiná...

12) Jakým způsobem informujete občany o novinkách v nakládání s odpady?

- Úřední deska
- Obecní rozhlas
- Letáky
- Webové stránky obce
- SMS
- Jiná...

13) Příjmy a výdaje se soustřeďování kovového odpadu?

- Obec měla výdaj se zajištěním místa pro plnění povinnost
- Obec má provozní výdaje se zajišťování této povinnosti
- Obci plyne z prodeje kovového odpadu významný příjem
- Obci neplyne z této povinnosti žádný významný příjem
- Jiná...

14) Proběhla u vás kontrola ze strany ČIŽP, ORP nebo KU?

- Ano
- Ne

15) Jsou u vás v obci krádeže kovů ze zařízení ve vlastnictví obce, kraje (např. silnice II a III třídy) nebo státu či z historických a kulturních památek nebo z pietních míst pocitřovány jako problém?

- Ano
- Ne

16) Jak byste oznámkovali zavedení této povinnosti v obci (1 nejvíce přínosné, 5 nejméně přínosné)

- 1
- 2

- 3
- 4
- 5
- Jiná...